

Grønnsaksproduksjon

ØKENDE ETTERSPORSEL

ETTER ØKOLOGISKE GRØNSAKER

Det er stor mangel på norskproduserte grønnsaker. Det er et sterkt ønske fra alle parter i landbruket at mest mulig av behovet for økologiske grønnsaker skal dekkes av norsk produksjon. Har du lyst til å produsere økologiske grønnsaker, og er nysgjerrig på hva som må oppfylles av regler? Her finner du en enkel presentasjon over hva du må tenke på. Regelverket angir minimumsreglene. Skal du lykkes, er det viktig med god motivasjon og agronomisk kunnskap. Norsk Landbruksrådgiving og andre har god veiledningskompetanse som du kan benytte deg av. Husk også at for grønnsaksproduksjonen er det viktig å ha skaffet seg leveranseavtaler på forhånd hvis man skal levere til grossist. Gartnerhallen og Bama har etter hvert god oversikt over etterspørsel. For privat salg, eller evt. salg på Bondens marked er det viktig å ha oversikt over hva kundene etterspør.

REGLENE SIER

Alle som skal produsere, selge eller markedsføre landbruksprodukter som økologiske, må være tilknyttet Debios kontrollordning for økologisk produksjon. Kontrollordningen innebærer blant annet minst ett årlig besøk på gården for samtale og innhenting av driftsopplysninger som grunnlag for sertifisering. Før du eventuelt tar kontakt med Debio for innmelding i kontrollordningen, bør du ta en gjennomgang av regelverket for å se muligheter og hva som passer deg og din produksjon. Nedenfor er det listet opp noen viktige forhold som gjelder økologisk grønnsaksproduksjon.

KARENSTID FOR GRØNSAKER OG ANDRE ETTÅRIGE PLANTEPRODUKSJONER

Karenstiden er tiden fra man starter å drive etter økologiske prinsipper og frem til produktene kan sertifiseres som økologiske. Karenstiden kan starte tidligst fra den datoen virksomheten er innmeldt i kontrollordningen. For ettårige planteproduksjoner gjelder følgende:

- Skal du legge om konvensjonell jord hvor det tidligere er benyttet kunstgjødsel og ulike plantevernmidler, er karenstiden to år fra sådato eller utplantingsdato, forutsatt at du er innmeldt i kontrollordningen ved denne datoen.
- Skal du legge om et areal som har vært ute av drift, eller et areal som har vært drevet uten tilførsel av kunstgjødsel eller bruk av plantevernmidler de tre foregående år, kan du søke om å få regnet karenstid tilbake i tid. Det vil si at du kan få en økologisk avling tidligere. Det må da bekreftes at det ikke har vært benyttet kunstgjødsel eller plantevernmidler de tre foregående år. Denne bekreftelsen må komme fra den som har drevet arealet tidligere, eventuelt en bekreftelse fra kommunal landbruksforvaltning på at arealet ikke har vært i drift.

KRAV OM ØKOLOGISK SÅVARE

En forutsetning for økologisk produksjon er at såfrø og eventuelle småplanter skal være av økologisk opphav. For grønnsaksproduksjon er sortsmaterialet ofte veldig stort, og det betyr at det kan være vanskelig å få tak i

Grønnsaksproduksjon

økologisk såfrø av en bestemt sort. Finnes det ikke økologisk såvare med de ønskede dyrkingsegenskapene, er det mulig å søke om tillatelse til bruk av konvensjonell ubeisa såvare. Småplanter må også stamme fra økologisk frø og være dyrket i en jord/gjødselblanding som kan godkjennes i økologisk produksjon. Se **Temaark 8** om utplantingsplanter.

GJØDSLING

Lettløselig kunstgjødsel er ikke tillatt. I økologisk produksjon er det en forutsetning at det drives et vekstskifte, med bruk av belgvekster og andre vekster med dypt rotsystem. Økologisk husdyrgjødsel, plante-kompost og grønngjødsling er også en god måte å skaffe næring på. Ettersom grønnsaker har svært ulike krav til næring, er det vanskelig å si noe generelt. Vanlig praksis i grønnsaksproduksjonen er at det er gjødslingsplanen som angir gjødslingsbehovet. Når gjødslingsbehovet er beregnet, skal det først og fremst dekkes opp med gjødsel av økologisk opphav. Er ikke dette tilstrekkelig, kan det brukes annen organisk og mineralisk gjødsel som er tillatt i økologisk produksjon.

Det kan i ulike sammenhenger være en viss risiko ved bruk av for eksempel fersk husdyrgjødsel på grunn av smittefare av e.coli o.a. For å unngå slike situasjoner bør man forhøre seg med veiledningsapparatet. Hvis gjødslingsplanen viser at det ikke kan skaffes tilstrekkelig næring ved bruk av de tiltakene som er nevnt, eventuelt at det drives husdyrløst, er det likevel mulig å tilføre andre gjødselslag av konvensjonell opprinnelse. Henvisning til gjødslingsslag og gjødslingsmidler som er tillatt finnes i Regelverksveileder økologisk landbruk, se henvisning på slutten av dokumentet. Her er det flere muligheter, både av organisk og mineralisk opphav. Det kan også tillates bladgjødsling med mikronæringsstoffer hvis det kan dokumenteres mangelsykdom. Se også **Temaark 1** om næringstilgang og gjødsling.

PARALLELLPRODUKSJON

Med parallellproduksjon menes at det er både økologisk og konvensjonell drift på eiendommen. Da er det flere forhold som må avklares med hensyn til adskilthet og rutiner. Parallellproduksjon er ofte vanlig i en tidlig omleggingsfase, da det er aktuelt å forsøke seg fram med noen arealer og forskjellige sorter. En virksomhet kan drive med både økologisk og ikke-økologisk planteproduksjon under følgende forutsetninger:

- Dyrking av ulike sorter som lett kan skilles fra hverandre
- Den økologiske produksjonen skjer i en driftsenhet der lager/driftsbygninger og arealene er klart adskilt fra ikke-økologiske enheter
- Produsenten kan dokumentere klar adskillelse ved innkjøp av økologiske og konvensjonelle innsatsvarer (regnskap/bilag)
- Den konvensjonelle driftsenheten skal være tilgjengelig for fysisk inspeksjon

For grønnsaksproduksjon vil det for noen arter, for eksempel salat, være lett å finne sorter som er ulike i farge og form, og dermed lett kan skilles visuelt, mens det for andre arter, som for eksempel gulrot vil være svært vanskelig.

Det er produsentens ansvar å kunne dokumentere at sortene er lette å skille. I tillegg må det være enkelt for Debio å skille sortene.

Temaark 9

i serien med kortversjoner til regelverket for økologisk landbruksproduksjon

Grønnsaksproduksjon

UGRASREGULERING

For ugrasregulering i grønnsaksproduksjon er følgende muligheter de mest aktuelle:

- Ugrasharving før oppspiring
- Flamming ved bruk av propanbrenner
- Luking og mekanisk radrensing
- Jorddamping
- Brakking, eventuelt med en sein såing av kulturer med kort veksttid
- Dekking med halm eller annet organisk materiale mellom kulturrene
- Vekstskifte med eng eller andre kulturer

Det finnes mye god litteratur ang. ugrashåndtering. Se **Temaark 2** om plantevern og ugrasregulering.

PLANTEVERN, SYKDOMMER OG SKADEDYR

Grønnsaksproduksjon er stor og forskjelligartet, og det er derfor nødvendig å forhøre seg med veiledningstjenesten hva som er mest aktuelt for den enkelte produksjonen. Dekking med fiberduk er det klart mest brukte tiltaket mot skadedyr. Når det gjelder sykdommer, er ulike soppsykdommer den klart største utfordringen i de kulturrene som er utsatt for dette. Regelverket gir ulike muligheter for bekjemping av skadedyr og sykdommer:

- Fiberduk
- Limfeller
- Velge sorter som er robuste, og evt. resistente mot f. eks soppsykdommer
- Tilrettelegging for fugler og rovinsekter

- Bruk av pesticider og plantebeskyttelsesmidler. Tillatte preparater som er tillatt er listet opp i Regelverksveileder økologisk landbruk. Se henvisning under.

ER DETTE NOE FOR DEG?

Trenger du flere detaljer og mer detaljert informasjon om regelverket, se Regelverksveileder økologisk landbruk fra Mattilsynet. Den finner du på Debios hjemmeside under fanen «Ressurser». Der ligger også kontaktinformasjon til Debio. For agronomiske råd og veiledning, ta kontakt med Norsk Landbruksrådgivning.

NYTTIGE LENKER/HENVISNINGER

Debios hjemmeside. Her finner du regelverk og veiledere, samt kontaktinformasjon.

www.debio.no

Norsk Landbruksrådgivnings hjemmeside

www.nlr.no

Regelverksveileder økologisk landbruk – utfyllende informasjon om regelverket for økologisk landbruksproduksjon
<https://goo.gl/Kk1b0v>

Sist oppdatert 18.05.2017

Serien er utarbeidet i samarbeid mellom Norsk Landbruksrådgivning, Mattilsynet og Debio. Serien er ment som en enkel måte å formidle teksten i Forskrift om økologisk produksjon og merking av økologiske landbruksprodukter, akvakulturprodukter, næringsmidler og fôr (økologiforskriften). Kortversjonen er ikke et juridisk dokument som kan brukes som grunnlag for sertifisering, eller ved eventuelle tvister omkring regelforståelse. Ved eventuell uoverensstemmelse mellom kortversjonen og forskriften med forordning, er det forskriftsteksten som gjelder.